

ANALÜÜS KAALUTUD KESKMISTE JUURDEHINDLUSTE KOHTA RAVIMITE HULGI- JA JAEMÜÜGIL

Sotsiaalministeerium, detsember 2020

1. Sissejuhatus

Ravimipoliitika peamisteks eesmärkideks on

- tagada ravimite ohutus, efektiivsus ja kvaliteet,
- tagada ravimite geograafiline ja rahaline kättesaadavus ning ratsionaalne kasutamine.

Ravimite geograafiline kättesaadavus sõltub ravimitootjate (müügiloa hoidjate) valmisolekust oma ravimeid Eestis turustada ning hulgi- ja jaemüüjate piisavast arvust ja nende teenuse kvaliteedist. **Ravimite rahaline kättesaadavus** sõltub ravimite hinnast, (ravimeid enam tarvitava) elanikkonna ostujõust ja ravimite riigipoolsest hüvitamisest.

Ravimi hind tarbijale kujuneb järgmiselt: tootja hind (hulgiostuhind) + hulгимüüja juurdehindlus + jaemüüja juurdehindlus + käibemaks. Ravimite rahalise kättesaadavuse tagamiseks rakendatakse hinda mõjutavaid meetmeid kõigil tasanditel:

- a) hinnakokkulepete sõlmimine tootjatega ja piirhindade kehtestamine – meede mõjutab tootja hinda,
- b) hulгимüügi juurdehindluse piirmäär – meede reguleerib juurdehindlust (hinnalisandit) hulгимüügi tasandil,
- c) jaemüügi juurdehindluse piirmäär – meede reguleerib juurdehindlust (hinnalisandit) jaemüügi ehk apteegi tasandil,
- d) ravimite käibemaks on 9%, so madalam tavapärasest kaupade ja teenuste 20%-st käibemaksust.

Seega reguleeritakse Eestis, sarnaselt teiste Euroopa Liidu riikidega, ravimite hinda kõigil tasanditel, mis mõjutavad ravimite lõpphinna kujunemist.

Juurdehindluse piiramine ravimite müügil on põhjendatud, kuna tegemist on elanikkonna eluiga ja elukvaliteeti mõjutava kaubaga ning retseptiravimite eest tasumisel osaleb suures osas riik. Põhiseaduse § 28 kohaselt on igaühel õigus tervise kaitsele, mille sisust tulenevalt on riigil muuhulgas kohustus läbi kohaste normide tagada ravimite kättesaadavus elanikkonnale. Seega on ravimite juurdehindluse piiramise eesmärgiks rahva tervise kaitse.

Vastavalt 1.03.2005. a jõustunud ravimiseaduse § 15 lõikele 2 võtab Vabariigi Valitsus juurdehindluse piirmäärade ja nende rakendamise korra kehtestamisel arvesse ravimite geograafilist ja rahalist kättesaadavust lõpptarbijatele, ravimite turustamisega seotud riske ning kaalutud keskmist juurdehindlust. **Kaalutud keskmine juurdehindlus on ravimiseaduses defineeritud kui eri hinnagruppides müüdavate ravimite protsentuaalsete juurdehindluste keskmine, mis on läbi kaalutud sisseostuhindades arvestatud rahalise käibe proportsiooniga igas hinnagrupis.** Seaduse § 15 lõike 3 punktide 1-3 kohaselt tuleb ravimite hulgi- ja jaemüügil rakendada proportsionaalset ja fikseeritud juurdehindlust, juurdehindluse piirmäär ei tohi olla suurem kui 6,39 eurot ühe pakendi kohta ning juurdehindlus eri hinnagruppide ravimitele peab looma võrdse huvitatuse kõigi ravimite käitlemiseks. Lisaks sätestavad § 15 lõike 3 punktid 4 ja 5, et kaalutud keskmine juurdehindlus peab ravimite hulгимüügil jääma vahemikku 7-10% ning jaemüügil vahemikku 21-25%.

Vabariigi Valitsuse 21.02.2005 määrusega nr 36 „Ravimite hulgi- ja jaemüügi juurdehindluse piirmäärad ning nende rakendamise kord“ kehtestatud juurdehindlusmudel on regressiivne, st mida kõrgema ostuhinnaga on ravimi pakend, seda madalam on lubatud maksimaalne juurdehindlus protsentides (Tabel 1, Tabel 2). Selline juurdehindlusmudel püüab ühtlustada pakendi käitlemisest saadavat tulu – tagada müüjate huvitatus mitte ainult kõrgehinnaliste, aga ka odavamate ravimite turustamise vastu.

Tabel 1. Ravimite maksimaalsed juurdehindlused hulgimüügil

Pakendi hinnavaheemik, eurot	Maksimaalne juurdehindlus
kuni 1,6	20%
1,61 – 2,88	15%
2,89 – 6,39	10%
6,4 – 12,78	5%
üle 12,78	3%, maks 6,39 eurot

Tabel 2. Ravimite maksimaalsed juurdehindlused jaemüügil

Pakendi hinnavaheemik, eurot	Maksimaalne juurdehindlus
kuni 0,64	0,38 eurot
0,65 – 1,28	40% + 0,38 eurot
1,29 – 1,92	35%
1,93 – 2,56	30%
2,57 – 3,20	25%
3,21 – 6,39	20%
6,40 – 44,74	15%, maks 6,39 eurot
üle 44,74	5,11 eurot

Tulenevalt ravimiseaduse § 15 lõikest 4 peab hulgimüügi tegevusloa omaja iga aasta 1. märtsiks esitama Sotsiaalministeeriumile koondkäibearuande eelmise aasta jooksul väljastatud retsepti- ja käsimüügiravimite, välja arvatud veterinaarravimite kohta. Edastatav aruanne peab sisaldama infot järgmiste andmete kohta:

- ravimite **käive pakendites ja sisseostuhindades** (ilma käibemaksuta), grupeerituna hulgimüügi juurdehindluse aluseks olevatesse hinnagruppidesse,
- **käive väljamüügihindades jaemüügiapteekidele** (ilma käibemaksuta), grupeerituna jaemüügi juurdehindluse aluseks olevatesse hinnagruppidesse.

Tulenevalt ravimiseaduse § 15 lõikest 2 koostab Sotsiaalministeerium kaalutud keskmise juurdehindluse kohta igal aastal analüüsi sama paragrahvi lõikes 4 esitatud andmete alusel. Arvutuslikult, kui käibe absoluutväärtus rahas suureneb, siis kaalutud keskmine protsendina väheneb.

2. Lähteandmed

Koondkäibearuanded esitatakse eelnevalt kokkulepitud vormil. Kuigi ravimiseaduses ei ole seda täpsustatud, on aruandekohuslastel palutud:

- ravimite sisseostuhindades deklareeritud käibe all pidada silmas samal aastal **soetatud ja edasimüüdnud** ravimite summaarset hulgimüügi ostuhinda,
- ravimite väljamüügi käibe all pidada silmas **tegelikku**, mitte maksimaalset lubatud väljamüügi käivet,
- eraldi välja tuua nende ravimite hulgimüügi sisseostu käive, mille hind ületas 213,02 eurot (millest alates on juurdehindlus fikseeritud 6,39 euroga);
- ravimi hulgimüügi ostuhinna all silmas pidada ravimi CIP-hinda - koosneb kauba ostuhinnast, pealelaadimise kuludest müüja/saatja laos, veokuludest saatjamaal, eksporditollist, pealelaadimise kuludest saatjamaa terminalis, rahvusvahelise veo kuludest, mahalaadimise kuludest saajamaa terminalis, veokuludest saajamaal (kuni hulgilaoni).

Analüüsis on kasutatud 10-lt ravimite hulгимүүжalt laekunud koondkäibe aruandeid (kokku on tegevusluba 62-l hulгимүүги (humaan- ja veterinaarravimid*) ettevõttel, ülejäänud kas käivet ei oma ja/või ei esitanud aruannet), sh esitatud on kolme suurima hulгимүүжа andmeid, mis **moodustab esitatud andmete järgi ligikaudu 95% hulгимүүги käibe sisseostuhindadest**. Tabelites on võrdlusena kasutatud ka 2014-2019 aastate kaalutud keskmiste juurdehindluste andmeid ja ravimite hulgi- ja jaemүүгистатистика andmeid, mida nimetatud ettevõtetelt kogub ravimiseaduse § 26 lõike 9 punkti 1 ning § 31 lõike 6 punkti 3 alusel Raviamet.

3. Ravimite käive ja juurdehindlus hulгимүүгил

Järgnevalt on tabelis esitatud Raviameti andmed ravimite hulгимүүгikäibe kohta.

Tabel 3. Ravimite 2019. a hulгимүүги käive väljamүүгihindades

	Ravimituru maht hulгимүүги hindades (mln eurot, km-ta)	Pakendites (mln tk)
üldapteek	240,4	27,9
haiglaapteek	100,3	2,5
teised asutused	3,7	0,2
2019 kokku	344,4	30,6

Sotsiaalministeeriumil on kohustus koguda andmeid ravimite hulгимүүги sisseostuhindade kohta, samas ei ole ministeerium pädevaks asutuseks järelevalve teostamisel hulгимүүги ja apteegiteenuse osutamise, sh ostu ja müügiga seotud andmete õige esitamise üle. Raviamet kogub pakendipõhiseid andmeid hulгимүүги väljamүүги ning summaarseid andmeid apteekide sisseostu ja väljamүүги kohta.

Vaadates Sotsiaalministeeriumile esitatud andmeid ja võrreldes Raviameti andmetega on käibe numbrites erisusi. Metoodiliselt on oluline silmas pidada, et kaalutud keskmist juurdehindlust **mõjutab ravimimүүк ka mujale kui lõpptarbijale (hulгимүүжate omavaheline мүүк, väljavedu EMP liikmesriiki, eksport)**, samas ei ole see seotud siseriikliku ravivajadusest tuleneva nõudlusega.

Järgnevalt on tabelites 4 ja 5 toodud kokkuvõtte Sotsiaalministeeriumile esitatud andmetest hulгимүүги sisseostukäibe kohta 2014-2019. a. Ülevaate aluseks olevatest andmetest selgus, et 2019. a oli ravimite hulгимүүгитuru **käive sisseostuhindades 528 miljonit eurot** (vt Tabel 4) ja pakendites ligikaudu **37 miljonit pakendit** (vt Tabel 5). **Sisseostuhindade kasv kahe viimase aasta võrdluses on 60 mln eurot ehk kasv 13% ja viimase kuue aasta võrdluses 214 mln eurot ehk kasv 68%**.

Tabel 4. Hulgimüüjate hulgimüügikäive sisseostuhindades ja jaotus hulgimüügi juurdehindluse aluseks olevatesse hinnavaheemikesse

Pakendi hinnavaheemik, eur	2014		2015		2016		2017		2018		2019	
	Käive ostuhinnas, eurot	%	Käive ostuhinnas, eurot	%	Käive ostuhinnas, eurot	%	Käive ostuhinnas, eurot	%	Käive ostuhinnas, eurot	%	Käive ostuhinnas, eurot	%
kuni 1,6	4 021 117	1	3 825 673	1	3 589 025	1	3 455 060	1	3 264 376	1	3 058 914	1
1,61 - 2,88	16 082 280	5	14 194 612	4	13 197 769	4	13 018 803	3	13 875 577	3	14 069 856	3
2,89 - 6,39	47 559 310	15	52 840 274	16	46 004 838	12	59 253 098	15	63 970 959	14	65 014 384	12
6,4 - 12,78	47 599 251	15	48 402 740	14	47 503 334	13	48 228 237	12	50 962 111	11	56 575 364	11
üle 12,78	139 987 605	45	158 084 848	47	178 920 971	48	194 720 905	48	230 776 337	49	264 040 217	50
üle 213,02	59 094 634	19	61 692 209	18	85 667 915	23	86 498 492	21	105 459 537	23	125 391 463	24
Kokku	314 344 196	100	339 040 356	100	374 883 853	100	405 174 596	100	468 308 898	100	528 150 197	100

Tabel 5. Ravimite hulgimüügi käive pakendites ja jaotus hulgimüügi juurdehindluse aluseks olevatesse hinnavaheemikesse

Pakendi hinnavaheemik, eur	2014		2015		2016		2017		2018		2019	
	Käive pakendites, tuh tk	%	Käive pakendites, tuh tk	%	Käive pakendites, tuh tk	%	Käive pakendites, tuh tk	%	Käive pakendites, tuh tk	%	Käive pakendites, tuh tk	%
kuni 1,6	4 149	13	3 883	12	3 627	11	3 478	10	3 408	9	3 049	8
1,61 - 2,88	6 960	22	6 263	19	6 021	18	6 021	18	6 344	18	6 382	17
2,89 - 6,39	11 814	37	13 186	40	14 026	42	14 784	44	15 840	44	16 002	43
6,4 - 12,78	5 459	17	5 514	17	5 367	16	5 462	16	5 777	16	6 376	17
üle 12,78	3 406	11	3 631	11	3 885	12	4 135	12	4 516	13	5 028	14
üle 213,02	107	0,3	96	0,3	94	0,2	95	0,3	97	0,3	112	0,3
Kokku	31 894	100	32 574	100	33 020	100	33 976	100	35 984	100	36 950	100

Ravimite rahaline käive on jätkuvalt suurenenud kallimates hinnagruppides, üle 12,78 eurose sisseostuhinnaga ravimid moodustavad 74% kogu hulgimüügi rahalisest sisseostukäibest (Tabel 4). Vaadates ravimite käivet pakendites (Tabel 5) ilmneb aga rahalisele käibele vastupidine trend, 69% sisse ostetud ravimitest moodustavad kuni 6,39 eurose sisseostuhinnaga pakendid ning 86% moodustavad pakendid, mille sisseostuhind ei ületa 12,78 eurot.

Ravimi pakendi käitlemisega seotud müüja kulutused (nt ladustamisele, transportimisele) ei sõltu pakendi sisseostuhinnast, vaid selle suurusest, säilitustingimustest jms. Seda on oluline silmas pidada, püüdmaks leida vastust küsimusele, mida soovitakse keskmise juurdehindluse reguleerimisega saavutada.

Rahalise käibega kaalutud keskmine juurdehindlus koos rahalise müügikäibega annab informatsiooni ravimite juurdehindlusest saadava tulu kohta müügiettevõtte seisukohalt. Nimetatud keskmist juurdehindlust võib aga kõrvutada pakendite käibega kaalutud keskmine juurdehindlusega, mis iseloomustab keskmist hinnalisandit ravimi tarbija seisukohalt ehk näitab, kui palju tulu teenitakse kõige sagedamini müüdü pakendi kohta. Järgnevalt on toodud sisseostuhindade ja pakendite käibe jaotuse alusel leitud kaalutud keskmised juurdehindlused 2014-2019. a. Olemasolevate andmete järgi oli 2019. a ravimite hulgimüügi keskmine juurdehindlus 3,92% kaalutuna rahalise käibega ning 9,84% pakendite käibega kaalutuna (Tabelid 6 ja 7).

Tabel 6. Ravimite hulгимüügi käibe struktuur sisseostuhindades ja sellega kaalutud keskmine juurdehindlus

Pakendi hinnavahe mik, eur	Maksimaalne juurdehindlus	2014		2015		2016		2017		2018		2019	
		Sisseostuhindades käibe jaotus	Kaalutud keskmine	Sisseostuhindades käibe jaotus	Kaalutud keskmine	Sisseostuhindades käibe jaotus	Kaalutud keskmine	Sisseostuhindades käibe jaotus	Kaalutud keskmine	Sisseostuhindades käibe jaotus	Kaalutud keskmine	Sisseostuhindades käibe jaotus	Kaalutud keskmine
kuni 1,6	20%	1%	0,26	1%	0,23	1%	0,19	1%	0,17	1%	0,14	1%	0,12
1,61 - 2,88	15%	5%	0,77	4%	0,63	4%	0,53	3%	0,48	3%	0,44	3%	0,40
2,89 - 6,39	10%	15%	1,51	16%	1,56	12%	1,23	15%	1,46	14%	1,37	12%	1,23
6,4 - 12,78	5%	15%	0,76	14%	0,71	13%	0,63	12%	0,60	11%	0,54	11%	0,54
üle 12,78	3%	45%	1,34	47%	1,40	48%	1,43	48%	1,44	49%	1,48	50%	1,50
üle 213,02		19%	0,22	18%	0,18	23%	0,16	21%	0,15	23%	0,13	24%	0,14
Kokku		100%	4,85%	100%	4,71%	100%	4,17%	100%	4,30%	100%	4,11%	100%	3,92%

Tabel 7. Ravimite hulгимüügi käibe struktuur pakendites ja sellega kaalutud keskmine juurdehindlus

Pakendi hinnavahe mik, eur	Maksimaalne juurdehindlus	2014		2015		2016		2017		2018		2019	
		Pakendites käibe jaotus	Kaalutud keskmine	Pakendites käibe jaotus	Kaalutud keskmine	Pakendites käibe jaotus	Kaalutud keskmine	Pakendites käibe jaotus	Kaalutud keskmine	Pakendites käibe jaotus	Kaalutud keskmine	Pakendites käibe jaotus	Kaalutud keskmine
kuni 1,6	20%	13%	2,60	12%	2,38	11%	2,20	10%	2,05	9%	1,89	8%	1,65
1,61 - 2,88	15%	22%	3,27	19%	2,88	18%	2,74	18%	2,66	18%	2,64	17%	2,59
2,89 - 6,39	10%	37%	3,70	40%	4,05	42%	4,25	44%	4,35	44%	4,40	43%	4,33
6,4 - 12,78	5%	17%	0,86	17%	0,85	16%	0,81	16%	0,80	16%	0,80	17%	0,86
üle 12,78	3%	11%	0,32	11%	0,33	12%	0,35	12%	0,37	13%	0,38	14%	0,41
üle 213,02		0,3%	0,00	0,3%	0,00	0,3%	0,00	0,3%	0,00	0,3%	0,00	0,3%	0,00
Kokku		100%	10,76%	100%	10,50%	100%	10,35%	100%	10,23%	100%	10,12%	100%	9,84%

Tuletades sisseostukäibe ja kaalutud keskmise juurdehindluse abil hulгимüügi juurdehindlustulu eurodes ning jagades saadud arvu pakendite käibega selgub, et 2019. a oli **ühe hulгимüügis käideldud pakendi keskmine juurdehindlus 0,56 eurot**. (2018.a 0,53 eurot).

4. Ravimite käive ja juurdehindlus jaemüügil

Tabelites 8 ja 9 on esitatud Sotsiaalministeeriumile hulгимүүjate poolt edastatud andmed ravimite jaemüügi rahalise käibe kohta eurodes ja pakendites ning nende andmete alusel leitud kaalutud keskmise juurdehindluse kohta.

Tabel 8. Üldapteekide ravimimüügi käibed ostuhindades ja kaalutud keskmise juurdehindlus

hinna- vahemik, eur	2014			2015			2016			2017			2018			2019		
	eur	%	Kaalutud kesk. juurdeh (%)	eur	%	utud kesk. juurdeh (%)	eur	%	Kaalutud kesk. juurdeh (%)	eur	%	utud kesk. juurdeh (%)	eur	%	utud kesk. juurdeh (%)	eur	%	utud kesk. juurdeh (%)
kuni 0,64	278 151	0	0,11	306 936	0	0,12	193 021	0	0,07	191 255	0	0,06	196 585	0	0,06	180 140	0	0,05
0,65 - 1,28	1 016 782	1	0,54	734 405	1	0,37	774 428	1	0,35	652 837	1	0,28	574 398	0	0,23	617 399	0	0,22
1,29 - 1,92	1 940 954	1	0,44	2 115 216	1	0,46	2 040 433	1	0,40	2 206 235	1	0,42	1 839 651	1	0,32	1 764 402	1	0,29
1,93 - 2,56	3 583 859	2	0,70	3 732 441	2	0,70	3 910 025	2	0,65	3 821 408	2	0,62	4 011 282	2	0,59	4 328 446	2	0,60
2,57 - 3,2	7 928 174	5	1,29	6 968 897	4	1,08	7 139 342	4	0,99	6 804 745	4	0,93	6 856 500	4	0,85	6 558 871	3	0,76
3,21 - 6,39	33 415 553	22	4,36	36 998 683	23	4,60	37 756 796	21	4,19	39 570 605	21	4,31	42 881 464	21	4,24	43 913 763	20	4,06
6,4 - 44,74	67 810 365	44	6,59	69 322 550	43	6,42	70 267 724	39	5,84	71 810 026	39	5,86	76 638 881	38	5,68	81 895 061	38	5,64
üle 44,74	37 391 092	24	1,17	40 767 782	25	1,19	58 268 929	32	1,18	58 776 587	32	1,26	69 391 589	34	1,47	77 062 626	36	1,53
kokku	153 364 930	100	15,25	160 946 911	100	14,97	180 350 697	100	13,67	183 833 698	100	13,75	202 390 350	100	13,44	216 320 663	100	13,19

Tabel 9. Ravimite jaemüügi käibed pakendites

Pakendi hinna- vahemik, eur	2014		2015		2016		2017		2018		2019	
	Käive pakendites tuhat tk	%	Käive pakendites tuhat tk	%	Käive pakendites tuhat tk	%	Käive pakendites tuhat tk	%	Käive pakendites tuhat tk	%	Käive pakendites tuhat tk	%
kuni 0,64	452	2	492	2	317	1	310	2	317	1	289	1
0,65 - 1,28	1 116	5	794	4	838	4	688	3	597	3	614	3
1,29 - 1,92	1 200	6	1 335	6	1 287	6	1 406	6	1 199	5	1 129	5
1,93 - 2,56	1 613	8	1 689	8	1 815	8	1 783	8	1 882	8	2 020	8
2,57 - 3,2	2 807	13	2 472	11	2 529	12	2 411	11	2 426	10	2 318	10
3,21 - 6,39	7 951	38	8 820	41	8 986	41	9 448	42	10 234	43	10 472	43
6,4 - 44,74	5 704	27	5 727	26	5 719	26	5 910	26	6 337	27	6 732	27
üle 44,74	352	1	375	2	417	2	453	2	581	3	644	3
kokku	21 195	100	21 704	100	21 908	100	22 409	100	23 573	100	24 232	100

2019. a oli ravimite jaemüügi kaalutud keskmise juurdehindlus rahalise käibe järgi arvutatuna **13,19%** (Tabel 8). Sarnaselt hulгимүүgiga on märgatav rahalise käibe nihkumine kallimatesse hinnagrupidesse, mis tingib kaalutud keskmise juurdehindluse vähenemise. 70% jaemüügis käibivatest pakenditest on sisseostuhinnaga alla 6,39 eurot. Enim on müük koondunud vahemikku 3,21-6,39 eurot, millise hinnaga pakendid moodustasid 43% käideldud pakenditest (Tabel 9). Madalamates hinnagruppides on käibed väga väikesed, mistõttu oleks seal mõistlik juurdehindluse vahemike arvu vähendada.

5. Ravimite käibe ja struktuuri muutus ajas

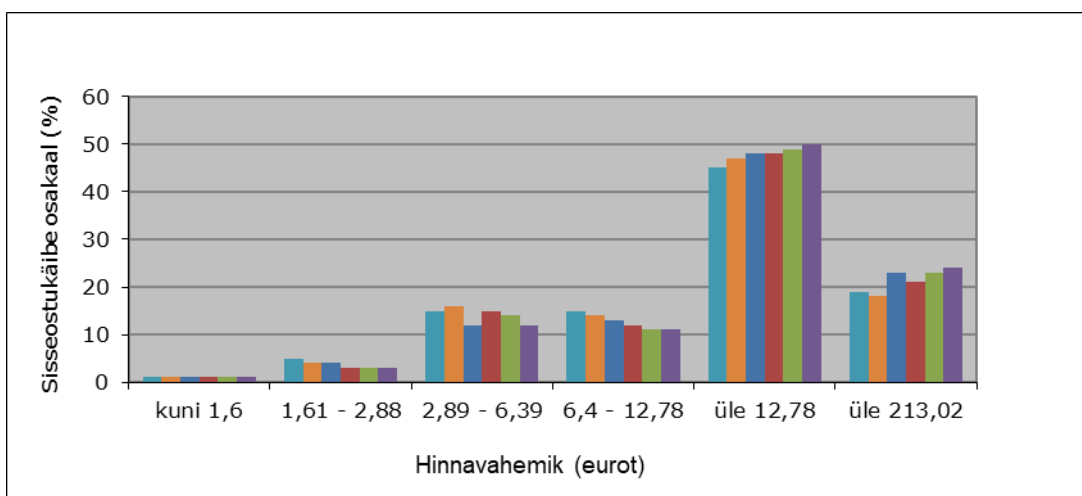
Viimastel aastatel on Ravimiameti andmetel ravimite käibe nii pakendites kui ka rahas võrreldes eelmiste aastatega igal aastal suurenenud.

Tabel 10. Ravimituru maht hulгимүүgi väljamүүgihindades ja kasv (Ravimiameti andmetel).

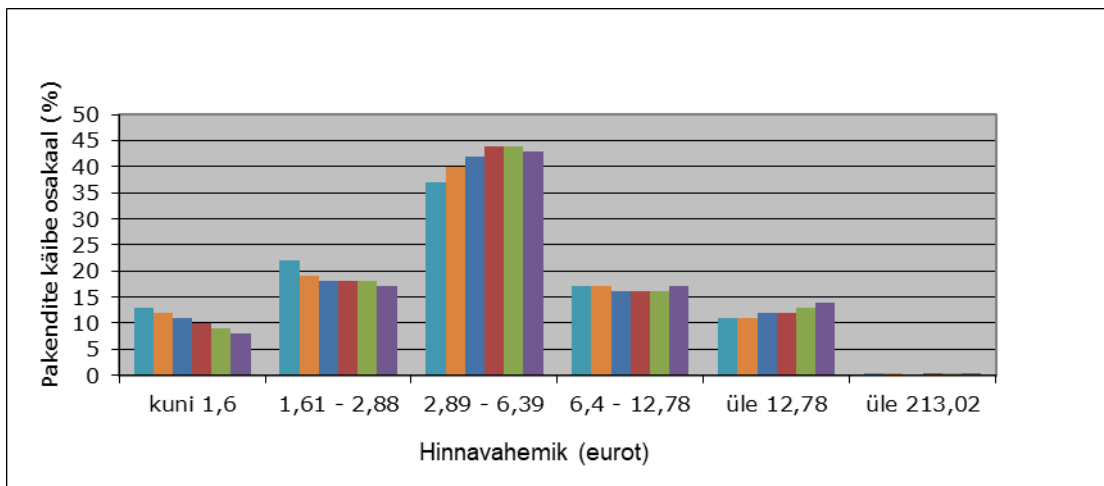
Aasta	Käive pakendites	Muutus, %	Käive, eurot	Muutus, %
2014	27 562 289	2,1%	249 421 135	8,0%
2015	28 262 490	2,5%	265 152 042	6,3%
2016	29 008 834	2,6%	289 888 027	9,3%
2017	29 389 175	1,3%	300 959 558	3,8%
2018	30 541 313	3,9%	325 419 865	8,1%
2019	30 619 757	0,3%	344 360 773	5,8%

Üldine ravimistatistika: <https://www.ravimiamet.ee/ravimistatistika>

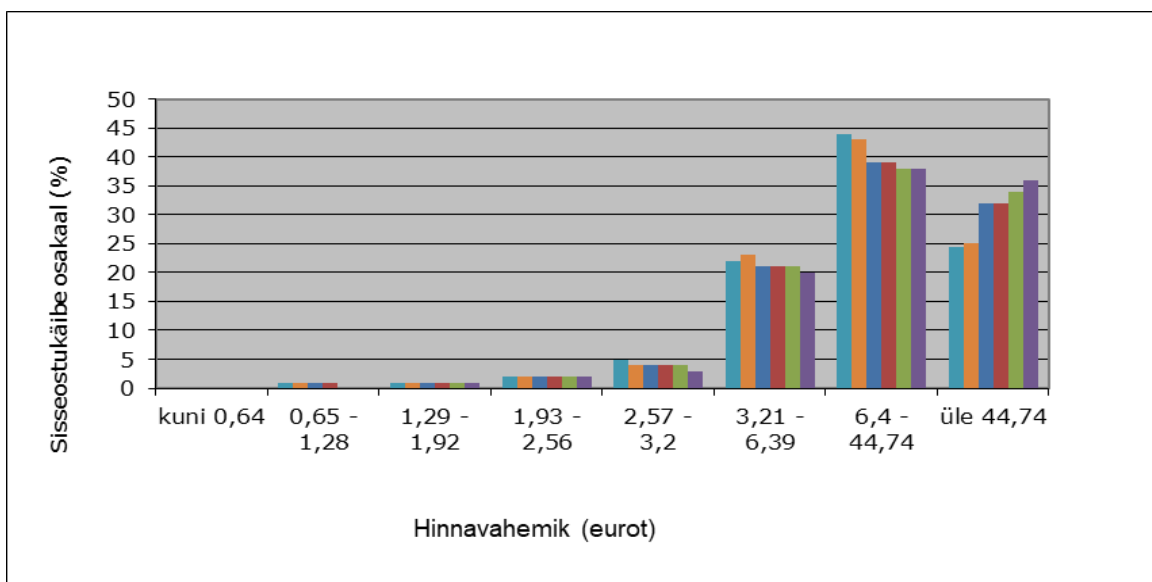
Järgnevalt on esitatud ravimite käibe struktuuri muutused aastatel 2014-2019.a illustratiivselt (Joonised 3-6)

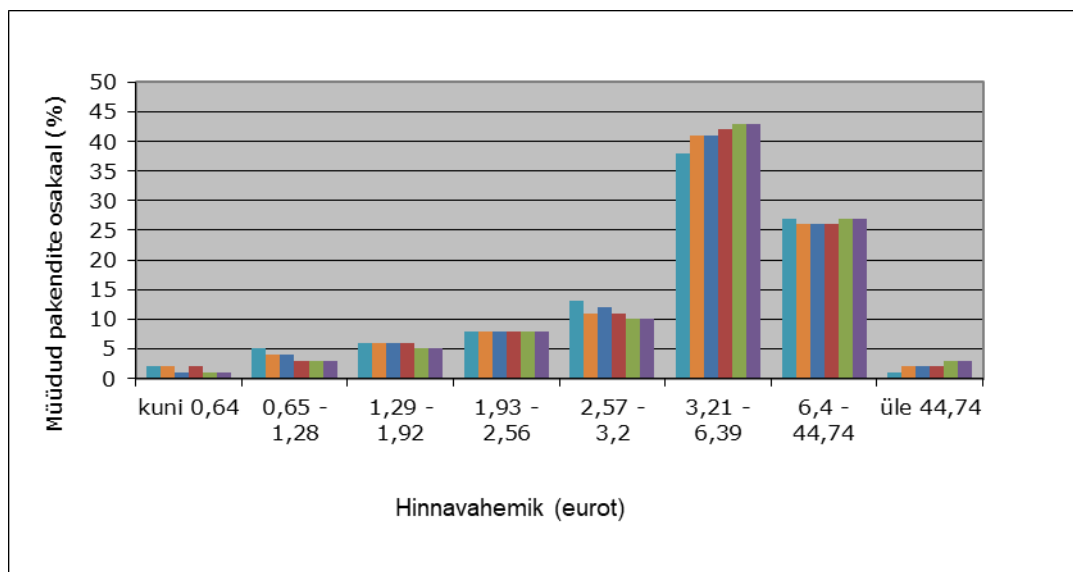
Joonis 3. Ravimite hulгимүүgi rahalise sisseostukäibe osakaal hinnavahekaupa (2014-2019)

Joonis 4. Ravimite hulgemüügi pakendite osakaal hinnavaheemike kaupa (2014-2019)

Joonis 5. Ravimite jaemüügi rahalise käibe osakaal hinnavaheemike kaupa (2014-2019)

Joonis 6. Jaemüügis müüdnud ravimipakendite osakaal hinnavaheemike kaupa (2014-2019)

6. Ravimite juurdehindlusprotsendi muutus ajas ja seos müügituluga

Järgnevalt on esitatud kaalutud keskmise juurdehindluse protsenti ja juurdehindlusest saadava tulu muutus ajas. Lisaks on saadud Ravimiametile esitatud apteegistatistikast keskmine juurdehindlus ravimite jaemüügil. Üldine statistika: <https://www.ravimiamet.ee/apteegistatistika>.

Tabel 11. Maksimaalne ja tegelik kaalutud keskmine juurehindlus hulgemüügis ja jaemüügil

Aasta	Keskmine juurdehindlus hulgemüügis, %	Keskmine juurdehindlus jaemüügis, %	Keskmine juurdehindlus jaemüügis, % (Ravimiameti andmetel)
2014	4,9	15,3	15,6
2015	4,7	15,0	15,3
2016	4,2	13,7	14,1
2017	4,3	13,7	13,9
2018	4,1	13,4	13,5
2019	3,9	13,2	13,4

Ravimite hulgemüügil on keskmine juurdehindlus madalam maksimaalsest lubatud juurdehindlusest. Selle üheks võimalikuks põhjuseks on **hulgemüüjate omavaheline ravimimüük**, mispuhul jaguneb (ühekordne) maksimaalne lubatud juurdehindlus mitme hulgemüüja vahel. Samuti rakendatakse ravimite sisseostu järgselt **tootjate poolseid allahindlusi**.

Jaemüügil võib realselt rakendatud juurdehindlus olla suurem kui hulgemüügiandmete alusel eeldatav juurdehindluse piirmäär lubab - selle põhjuseks on tõenäoliselt **hulgemüügis tehtud allahindlused**, millest tulenevalt satub kõrgema hinnaga hulgemüüki sisse ostetud ravim

allahindluse järgselt madalamasse juurdehindluse vahemikku, mis lubab jaemüügil rakendada kõrgemat juurdehindluse protsenti.

Kuna **juurdehindlusest saadavat tulu ei näita kaalutud keskmine juurdehindlusprotsent** on eraldivõetuna allpool (Tabelid 12-13) vaadeldud **ravimite juurdehindlusest saadud tulu** aastatel 2014-2019. Tulu leidmisel on korrutatud (Ravimiametile esitatud/lt saadud väljamüügikäivetest tuletatud) sisseostukäibed ja sellega kaalutud keskmised juurdehindlusprotsendid.

Tabel 12. Ravimite hulgimüügi juurdehindlustulu muutus

Aasta	Käive hulgimüügi sisseostu hindades, mln eurot (arvutatav)	Muutuse % aastas	Hulgimüügi juurdehindluse kaalutud keskmine, % (SOM andmetel)	Hulgimüügi juurdehindlus, mln eurot	JH muutuse % aastas
2014	237	8,0%	4,9%	12	3,3%
2015	253	6,6%	4,7%	12	3,3%
2016	278	10,0%	4,2%	12	-1,7%
2017	289	3,7%	4,3%	12	6,2%
2018	312	8,2%	4,1%	13	3,1%
2019	331	6,0%	3,9%	13	0,9%

Tabel 13. Ravimite jaemüügi juurdehindlustulu muutus

Aasta	Ravimituru maht hulgimüügi väljamüügi hindades, mln eurot (Ravimiameti andmetel)	Muutuse % aastas	Jaemüügi juurdehindluse kaalutud keskmine, % (SOM andmetel)	Jaemüügi juurdehindlus, mln eurot	JH muutuse % aastas
2014	249	7,8%	15,3%	38	6,3%
2015	265	6,4%	15,0%	40	4,7%
2016	290	9,4%	13,7%	40	-0,1%
2017	301	3,8%	13,8%	41	4,2%
2018	325	8,0%	13,4%	44	5,5%
2019	344	5,8%	13,2%	45	4,0%

7. Kokkuvõte

Käesolev ülevaade näitab, et 2019. a oli ravimiseaduses toodud metoodika järgi leitud kaalutud keskmine juurdehindlus hulгимүүgis 3,9% ja jaemүүgis 13,2%.

Oluline on rõhutada, et keskmine juurdehindluse protsent ei ole „eesmärk omaette“: ravimite hulgi- ja jaemүүjate juurdehindluse reguleerimise, nagu ka ravimootjatele rakendatavate meetmete eesmärgiks on hoida ravimite hinnad nii madalana kui võimalik ja nii kõrgena kui vajalik selleks, et tootjad ja müüjad oleksid motiveeritud Eestis ravimeid turustama.

Andmete kogumisel, võrdlemisel ja analüüsimisel on ilmnenu**d järgmised probleemkohad ja metoodilised puudused, seoses kaalutud keskmiste juurdehindluste arvestamisega:**

- **Kaalutud keskmine juurdehindlus omab seost käideldud ravimite hinnaga, aga mitte käitlemisest saadava tuluga.** Kaalutud keskmise juurdehindluse vähenemine näitab, et suhteliselt rohkem (võrreldes eelneva perioodiga) on müüdnud kallimaid ravimeid, kuid ei näita, et juurdehindlusest saadav tulu oleks vähenenud.
- Ravimiseaduses ega selle rakendusaktides ei ole defineeritud „sisseostuhind“ ega „pakend“, millele ettevõtja võib juurdehindluse lisada ning mille kohta tuleb Sotsiaalministeeriumile andmeid edastada. Samuti **ei ole ükski asutus volitatud teostama järelevalvet hulгимүүgi sisseostuandmete õigsuse üle. Seetõttu puudub kindlus analüüsi aluseks olevate andmete kvaliteedis.**
- Nii hulgi- kui ka jaemүүjate keskmist juurdehindlust tuleb kalkuleerida hulгимүүgi sisseostuandmete alusel, mis **ei anna aga reaalselt ülevaadet käideldud ravimite hindadest.** Hindade rahvusvahelise refereerimise ja paralleelkaubanduse tõttu võivad ravimite hulgiostuhinnad olla erinevad, kuid nende siseriiklikul turustamisel tehakse allahindlusi.
- **Kaalutud keskmist juurdehindlust mõjutavad ka müüjate omavaheline ravimimүүk ja väljavedu EMP liikmesriiki ning eksport.** Ravimite müügil ühelt hulгимүүjalt teisele tuleb maksimaalset lubatud juurdehindlust jagada, mõlemad hulгимүүjad deklareerivad ravimite sisseostu ning vastavatesse hinnagruppidesse jäävate ravimite sisseostukäive kordistub. Ka ravimite väljavedu ning eksport suurendavad vastavatesse hinnagruppidesse jäävate ravimite sisseostukäivet.
- Tulenevalt eelnevast võib järeldada, et **kaalutud keskmine juurdehindlus ei ole sobiv mõõdik ravimimүүgi tulususe/jätkusuutlikkuse hindamiseks.** Pigem võiks tugineda nt ravimite hulgi- ja jaemүүgi kulumudelitele, millest ilmneks seos kehtestatud nõuete ning nende täitmiseks vajalike ja põhjendatud kulutuste vahel. Samuti võib paralleeli tuua tervishoiuteenuse osutajatega, kes esitavad vastavalt sotsiaalministri 07.12.2012 määrusele nr 51 „Tervishoiustatistika ja tervishoiualase majandustegevuse aruannete koostamise nõuded, andmete koosseis ning esitamise kord“ aruandeid oma majandustegevuse kohta.
- **Ravimite juurdehindlusvahemikke tuleks kaasajastada** – madalamaid hinnagruppe kokku võtta ja kõrgemaid hinnagruppe enam diferentseerida.
- Andmete esitamise ja kogumisega seotud koormuse vähendamiseks ja **järelevalve tõhustamiseks tuleks kogu ravimialane aruandlus koondada ühe andmesaaja (Ravimiameti) kätte.**